СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXII. | Число 98. | Джерзи Сіти, Н. Дж., субота, 26. квітня, 1924. | VOL. XXXII. | No. 98. | Jersey City, N. J., Saturday, April 26, 1924. | THREE CENTS

Сенат бере під дебату податковий проєкт.

ВАШІНҐТОН, 24. квітня. — Сенат почав нині дебату над податковим проектом.

За проектом, предложеним фінансовим комітетом, промовляв сенатор Смут, голова сього комітету. Він доказував, що новий проект ощаджує 300 міліонів долярів в рік. Проти проєкту виступив сенатор Джовнс, демократ з Тексасу, доказуючи, що знижка повинна бути два рази більша.

Менчість сенату заповідає внесенне свого проєкту.

ШПИГ ЗАКИДАЄ УРЯДНИКАМ КРАДІЖ ДОКУМЕНТІВ.

ВАШІНҐТОН, 24. квітня. — Перед комітетом сенату, розсліджуючим діяльність бувшого міністра судівництва Догерті, станув Ґастон В. Мінс, відомий детектив, та зізнав, що з його уряду викрадено документи, що відносилися до сього слідства. Викрадено і хв той спосіб, що в уряді Мінса зявилося двох людий з листом від сенатора Брукгарта, жадаючи сих документів. Сенатор Брукгарт нікого по документи не посилав, івони пропали. Комітет каже, що йому сих документів конче потреба.

ВИДАВЦІ ҐАЗЕТ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ПІДНОШЕННЯ ОПЛАТИ.

НЮ ЙОРК, 24. квітня. — Товариство Американських Видавців Ґазет відбуло тут свої збори та рішило запротестувати проти пляну міністра почт Ню, щоби кошти підвишки робітничої заплати почтових робітників оплатити через піднесенне оплати за пересилку ґазет.

ЗА ОХОРОНОЮ ДЛЯ РІЛЬНИЧИХ КООПЕРАТИВ.

ВАШІНҐТОН, 24. квітня. — В конґресі внесено проєкт закона, який має на ціли заборонити великим різницьким підприємствам боротися безпощадно проти кооперативних фармерських орґанізацій. Колиб сей проєкт ухвалено, то міністер рільництва мавби право заборонити різницькому підприємству бойкотувати фармерські кооперативи, як се досі вони робили.

ЗА ДОПОМОГОЮ ДНЯ ФАРМЕРІВ.

ВАШІНҐТОН, 24. квітня. — Палата послів дістала від комітету проєкт закона про допомогу для фармерів. Після проєкту уряд мавби видати 200 міліонів долярів на сотворенне корпорації, що малаби повести допомогу. Поступовий бльок заявився за ухваленнем сього проєкту, але банкирі виступають завзято проти нього.

КОРАБЕЛЬНЕ ПІДПРИМСТВО ВІДМОВЛЯЄТЬСЯ ДЕПОРТУВАТИ.

НЮ ЙОРК, 24. квітня. — Корабельне підприємство Ред Стар заявило урядови, що воно не хоче відвезти назад до Европи трох імiґрантів, яких американський іміґраційний уряд не хоче пустити сюди на тій основі, що вони не мають пашпортів.

Ціла справа піде в суд, якому прийдеться рішити, чи корабельне підприємство відповідає за пашпорти пасажирів.

ЧУТКИ ПРО СМЕРТЯ АМЕРИКАНСЬКИХ ЖОВНІРІВ У ГОНДУРАСІ.

ВАШІНҐТОН, 24. квітня. — Сюди прийшли чутки, що підчас бійки межи двома партіями в середно-американській републиці Гондурасі погибло кількох американських маринарів, висланих туди американським урядом на военних кораблях для охорони американських інтересів.

Департамент стейту ні департамент війни потвердження вістки не дістали.

ПЕРЕГОНИ БАЛЬОНІВ.

КАНЗАС СИТІ, Мезуре, 24. квітня. — По цілоденних перегонах сімох американських бальонів у воздусі лишилося всего чотири. Тре другі примушені були спуститится. Бальони перебули вже коло тисячу миль дороги та пливуть несені вітром у північно-західнім напрямі. Подорожні переходили вже через бурі та зливи.

НЕБУВАЛЕ ТОПЛИВО.

ШИКАҐО, Илинойс, 24. квітня. — Др. Герман Бундевсен, комішенер здоровля в сьому місті, повів нині зелізничий поїзд, в якому було кромі машини 5 возів з 200 пасажирами, вживаючи яко топлива в машині лишень кусків засушеного молока. Поїзд відбув дорогу яких 10 миль.

В той спосіб др. Бундевсен хотів показати населенню поглядово, що молоко є жерелом великої енерґії.

ДІТИ НА РОЗВОДОВИХ РОСПРАВАХ.

НЮ ЙОРК, 24. квітня. — Підчас переслухань кількох розводових справ в одному стейтовому суді в сьому місті суддя завважав, що на судовій салі є богато дітий. Суддя заявив, що розводова росправа не є місцем для молодого поколїння. Він приказав судовому писареви зібрати імена дітий та їх родичів, з котрими вони прийшли до суду, випитати родичів, чому вони привели дітий на такі росправи, та подати вислід допитів судови. По допитах казав всім дітям вийти зі судової салі.

ЗАСУД ПОЛІСМЕНА.

НЮ ЙОРК, 24. квітня. — Лава присяжних суддів у місцевому стейтовому суді признала винуватим вбийства другого степення міського полісмена Филипа Кері, котрий вистрілом з револьвера убив одного шофера.

Кері ставав уже раз на суд, але тим разом присяжні судді були розділилися в своїх поглядах на його вчинок.

У Великий День...

Короткий час ділить нас від того Великого Дня, коли то всїй широкій Україні мельодійно заграють дзвони і понесеться побідна пісня: Христос Воскрес!".

Та не лише по нашій обездоленій Батьківщині — всюди, куди лиха доля загнала наших Земляків: в Чехословаччині, Австрії, Німеччині, Югославії, Франції і т. д., в кождій хаті, де живуть Українці, залунає тасама весела пісня.

Цей Великий День зєдинить наших Братів і Сестер, що з далека за морями шукають кращої долі, з їх Рідним краєм. І в Єгипті і в Канаді і в Сполучених Державах Америки і Бразилії — словом, на кождому місці нашої матері-землі з однаковим піднесенням сердець, з невмиручою надією на побіду нашої національної справи — духом з нами стрічатимуть наші Земляки цей Празник Празників.

І в цю Велику Днину ніхто не сміє забувати на найбільший обовязок супроти своєї Нації, яка веде нерівну боротьбу за своє істнування.

Бо по великих страшних оружних боях, що велися на нашій землі, боротьба за життя нашої Нації не втихла, лише прибрала инші форми. Це боротьба за наше молоде покоління.

А нашим завданням не лише охоронити нашу молодь від національної заглади, але й виховати на свідомих, характерних, відданих свойому Народови громадян. Таку оборону можна серед теперішніх обставин вести лише в приватних наших школах.

Це велике завдання — будову власного приватного шкільництва вложила українська суспільність на Українське Педаґоґічне Т-во. Досі УПТ. числить 32 народніх шкіл о 148 клясах, 10 гімназій 2 гім. курси, 2 учит. семінарії і 4 сем. курси, 3 доповняючі промислові школи, одну взірцеву ремісничу школу, одну торговельну школу та 6 захоронок. В тих школах побирає науку кругло десять тисяч української молоді. Одначе це все являється лише каплею в морі, бо помимо всіх зусиль не зуміли ми досі зробити навіть одної сотної частини цього, що є конечне, відповідно до нинішних потреб Нації.

До того із за теперішних важних матеріяльних відносин істнування і тих небогатьох наших приватних шкіл дуже загрожене.

Та ми не сміємо станути вже на початку дороги і не сміємо допустити до занепаду нашого приватного шкільництва, а навпаки мусимо напружити всі сили, щоби двигнути його під кождим оглядом на висоту його завдання.

До цього мусить приложити свою руку кождий Українець і кожда Українка без огляду на вік, пол, заняття, віроісповідання і політичні переконання, та без огляду на це, чи хто живе в краю чи за кордоном, чи за широким Океаном.

І тому в цей Великий День, признаний всіми верховними українськими орґанізаціями в краю і в Америці традиційним днем „Рідної Школи", в день Воскресення Христового, нехай кождий український громадянин і кожда українська громадянка надішле відповідну жертву як ПИСАНКУ НА „РІДНУ ШКОЛУ".

Цей Великий Празник належить використати також для приєднування членів УПТ. „Рідної Школи" під кличем: „Кождий Українець і кожда Українка мусять стати членами „Рідної Школи"! До завзятої боротьби за життя Нації через „Рідну Школу" мусить станути весь Народ!

І коли гідно сповнимо наш обовязок, не як милостиню, а як обовязкову національну належитість, коли дійсно згуртуємося в одну могутню громаду під прапором „Рідної Школи", тоді з повною надією на здійснення нашого найвищого національного ідеалу витати-мемо друг друга щирим — „Христос Воскрес!"

ГОЛОВНА УПРАВА УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАҐОҐІЧНОГО ТОВАРИСТВА:

Омелян Терлецький, голова. — Др. Осип Матковський, секретар.

Пишіть і шліть жертви на адресу:
„Рідна Школа" Українське Педаґоґічне Товариство у Львові, Ринок ч. 10. II. п.
Галичина, Европа.

„Our Own School" Ukrainian Pedagogical Society, Lemberg, Rynok 10, Galicia, Europe.

ПРОТОЧИНА ЗРАДИЛА.

НОРВОК, КОНЕКТИКАТ, 24. квітня. — Прогибіційні аґенти переловили тут два зелізничі вози, наладовані горівкою вартости яких 100,000 долярів.

Заслуги в тому відкриттю аґенти великої не мають. Заслужилися в сьому зелізничі робітники, які завважали, що з одного воза протікає горівка. Заким прогибіційні аґенти метнулися за познаками, вози вже відїхали зі стації. Вони все не дали за виграну та спіймали ладунок на дальшій стації.

КОНЦЕРТ У. Н. ХОРУ НА РАДІО.

В суботу, 26. с. м., о 9-тій годині вечером співати-ме У. Н. Хор під проводом Оп. Кошиця на радіостації Іолієн Гол, при 42-гій улиці в Ню Йорку.

РЕКЛЯМА НА ХЛІБІ.

Пекарі в Льомбардії друкували на бохонцях хліба реклями ріжних фірм. Друкувати муть ці оголошення нешкідними для здоровля красками. Це причиниться до подешевіння хліба, бо доходи з анонсів позволять відповідно обнизити кошти випікання. Друкарську фарбу в цьому випадкові заступають ріжні хемічні сполуки котрі чорніють щойно як хліб спечеться.

УКРАЇНСЬКІ ДЗВОНИ.

(На словацький мотив).

—o—

Камяна дорога, сумно вітер лює,
Стоїть серед неї хлопчик з України:
Батенька десь вража шабля порубала,
А матінка дома з жалю умлівала.
А як болить серце, вітер притихає,
Музика солодка десь з далека грає.
Ах, се українські дзвони кличуть з далі,
Начеб тебе мати у обійми звала.
Ах, се українські дзвони грають знову,
Начеб тебе кликав батенько до дому...
Засміялись очів нашого дитяти,
А в душі співає, мов ранні пташата.
В Україні найде братів міліони,
І йди, куда кличуть українські дзвони!

К. Зеленівський.

СВЯТО НЕЗАЛЕЖНОСТИ БІЛОРУСІ.

Дня 25. марта Білоруси у Вильні торжественно святкували свою незалежність. На це свято від імени Української Парляментарної Репрезентації у Варшаві виїхав до Вильна голова сен. М. Черкавський і пос. Сергій Хруцький.

НОВА УКРАЇНСЬКА ФІРМА У ВИННИПЕҐУ.

У Виннипеґу утворилась нова українська фірма для продажі та направи автомобілевих гумових коліс (тайрів). Фірму заложили Павло Коновальчук і Василь Біленький, під ч. 182 Mc Dermott Ave. Фірма приняла імя K & B TIRE SERVICE.

СТАТИСТИКА ШКІЛ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Ґазета „Венков" подає, що в Чехословаччині є тепер 19.239 шкіл, з яких є чехословацьких 12.564, німецьких 5.006, мадярських 942, українських 517 і польських 121. До тих шкіл ходить разом 2,602.722 учеників, а з них чехословацької народности 1,723.553, німецької 607. 034, мадярської 141.291, української 107.225 і польської 13.619.

ЕСПАНСЬКІ ЖІНКИ ДІСТАНУТЬ ПРАВО ГОЛОСУВАННЯ

З Мадрида звідомляють, що військова директорія видала декрет, на основі якого жінки, котрі є матері й мають семю, одержать право голосування. Ці, що скінчили 23-ий рік життя, будуть управлені до голосування й матимуть також право кандидування.

ПРИЄМНА ЖІНКА!

В Берліні арештовано цими днями жінку одного судового секретаря обвинувачену тільки за чотири обійства. Вона отруїла свого мужа, брата свойого мужа, свекруху, вийшла вдруге замуж і того другого мужа застрілила. Всі сліди тих убійств уміла так закрити, що власти весь час уважали ті випадки за самовбийства.

Америка, всі аліянти кромі Франції, і Німеччина за пляном Доса.

БЕРЛІН, 24. квітня. — Французьке правительство знало добре про хід нарад комісії Доса і в засаді заявилось за ним, та всетаки воно і досі микитить і не хоче зректися своєї контролі над углевим і зелізними промислом в Рурщині.

Німецьке правительство приняло плян Доса і воно вважає, що розбити його може тільки Франція, бо вже приняли і годяться з поглядами Німеччини на вирішенне питання про „военні відшкодовання" також правительства Америки, Великої Британії, Італії і Бельгії.

Німецький міністер внутрішних справ др. Яррес заявив, що Франція не хоче уступити у справі Рурщини, одначе Німеччина буде боронити свого права, яке їй прислугує навіть на основі версайського „мирового" договору, і буде домагатись охорони її суверенности в Рурщині і Ренщині. Німеччина мусить мати там, каже Яррес, адміністративну суверенність, коли має зберігти економічну і скарбову єдність держави.

МЕКДАНЕЛД ПІДПИРАЄ КУЛИДЖА.

ЛОНДОН, 24. квітня. — Британський премієр Мекданелд заявив, що його правительство підіпре заходи Кулиджа у справі розоруження Европи, хотяй Америка не буде належати до Ліґи Народів.

ПОЗИЧКА ДЛЯ НІМЕЧЧИНИ.

БЕРЛІН, 24. квітня. — На міжнародню позичку для Німеччини по пляну Доса згодились дати американські банкири $100,000,000, і англійські $75,000,000. Сим покриваеться сім осьмих позички.

ПЕРЕД ВИБОРАМИ В НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН, 24. квітня. — Досі виступило до німецьких парляментарних виборів 23 партії. З уваги на те кажуть, що годі буде здобути скристалізовану більшість для правительственної більшости в парляменті.

ЗГИНУВ НІМЕЦЬКИЙ ФІНАНСІСТ ГЕЛЬФФЕРІХ.

БЕРЛІН, 24. квітня. — Підчас зелізничої катастрофи у Швайцарії згинув бувший німецький міністер скарбу і товариш канцлера др. Карль Гельфферіх. Разом з ним згинула і його мати.

ВЕЛИКА ПОВІНЬ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

ЛЬВІВ, 9. квітня. — Дністер і його допливи, головнож Стрий і Гнила Липа, виступили з берегів і розмірами повені пригадали 1882 і 1912 рік. На ріці Опір сплило 5 мостів, на Стрию 3 мости. По обох боках Дністра створилось непроглядне озеро. Цілі квадратові кільометри залиті водою. Завалився міст в Книгиничах на шляху Рогатин-Ходорів і на шляху Книгиничі-Журавно. У станиславівському повіті вилили теж Лукава і Бистриця. Галич творить остров посеред моря, бо під Галичем катастрофа повені приняла найбільші розміри. Дністер піднявся на 4 і пів метра понад звичайний рівень. З Перемишля викликано понтони саперів. Поліція урядує на лодках. дуже потерпіли містечка Нижнів, Розвадів і Жидачів. Покищо все стоїть ще під водою, так, що не всилі підрахувати шкід, які йдуть у грубі міліярди. Жертв у людях нема.

ЯКА СВОБОДА НАВЧАННЯ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ У ЛЬВОВІ?

ЛЬВІВ, 6. квітня. — Прохожі у Львові були свідками оріґінального явище: по улиці Ґлязнера величезні загони поліції вели велику юрбу Українців, а на її чолі ішла старша людина, що виглядала на професора. Між окруженими поліцією було кілька жінок.

Трохи дальше ішли величезні маси народу. Заарештованих відвели до вязниці на улиці Яховича. Виявилось, що всіх Українців заарештовано на лекції професора Михайла Рудницького. Поліція заарештувала всю родину Рудницького, 24 слухачів, а між ними кілька жінок.

ХОТІЛИ ЗАСТАВЛЯТИ СХІДНО-ГАЛИЦЬКІ ЛІСИ.

ЛЬВІВ, 6. квітня. — На днях має бути внесений в польському соймі проект закона, яким уповноважнюеться правительство до уділення заставу, якого вимагає французьке правительство в заміну за признану Польщі позичку 400 міліонів франків у грудні, 1923 року. Застава має бути оперта на доходах з державних лісів торунської дирекції.

Первісно польське правительство пропонувало французькому правительству оперте застави в заміну за признану позичку переважно на міліотарні цїли (не в готівці, а у военнім матеріялі) на доходах з лісів львівської дирекції. Одначе французьке правительство на се не згодилося з огляду на невирішення справи границь Польщі. Після рішення 14. березня м. р. всетаки справа застави східно-галицьких лісів не вийшла на порядок денний, а присланий до Польщі для провірення ґрунту сенатор Беранже вибрав собі ліси торунські.

НОВИЙ ЛЬВІВСЬКИЙ ВОЄВОДА.

ЛЬВІВ, 6. квітня. — Президент Польщі рішеннем з 10-го марта с. р. іменував Станислава Зімного, дотеперішнього начальника виділу у воєвідськім уряді у Львові, львівським воєводою.

ЗАБОРОНА ВЖИВАННЯ НАЗВИ „УГОРЩИНА".

ПРАГА, 6. квітня. — Чесько-словацький уряд видав загально обовязуючий розпорядок, яким забороняеться вживати в урядових актах назви „Угорщина" і „угорський". В урядових зносинах обовязують єдино назви „Мадярщина" і „мадярський".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ХРИСТОС ВОСКРЕС—ВОСКРЕСНЕ УКРАЇНА!

З нагоди великого свята Воскресення Христового, свята перемоги Правди над неправдою, желаємо Членам і Членкиням У. Н. Союза, всім Читачам Свободи і всім Українцям та Українкам веселих і щасливих свят.

А великому Українському Народови, котрий через ворогів, стратив хвилево недавно здобуту вільність, желаємо, щоб з новою вірою і надією та новими силами повстав знову проти ворогів та відвалив їх камінь неволі і вийшов оконечно на свою волю на своїх рідних землях і водах.

Бо Правда мусить побідити неправду — як побідила Правда Христова, якої побіду нині святочно обходимо.

ХРИСТОС ВОСКРЕС! ВСІМ ЧЛЕНАМ НАШОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ І ВСІМ ЇЇ ПРИХИЛЬНИКАМ ЖЕЛАЄ ВЕСЕЛИХ СВЯТ

ГОЛОВНИЙ УРЯД УКР. НАР. СОЮЗА.

НОВИЙ КРОК?

Пару днів тому президент Кулидж виголосив в Ню Йорку перед ґазетярами промову, яка збирала в коротці ціле становище теперішньої адміністрації, а рівночасно була немовби кандидатською промовою Кулиджа, немовби його прозьбою о іменованне його републиканським кандидатом на уряд президента на слідуючі чотири роки.

Промова справді порушувала деякі важні питання, внутрішні й зовнішні. Президент говорив про питанне видатків на уряд та про питанне урядових надужить та про податки. Щодо заграничної політики, то він говорив про потребу заведення мира та про обмеження видатків на военні цілі. Здавалобся, порушив важні питання так нутрішної, як і заграничної політики.

Однак, ні в одному ні в другому напрямку президент Кулидж не подав докладно означеного пляну та не показав виразно, якою дорогою до сього пляну, на його думку, требаби йти. У нутрішній політиці він загально заявився за зменченнем видатків на федеральний уряд, але не сказав, як саме треба зменчати. Він сказав, що треба покарати винуватих урядників, але не сказав, як на будуче зарадити подібним надужиттям. Він говорив про те, що треба знижати податки, але за яким зниженнем він самий стоїть, сього в його промові не було.

Подібно й щодо заграничної політики, промова Кулиджа має ріжні натяки, але не має ніякої виразної думки. Він і стоїть за пляном Доса, але вся американська допомога малаби обмежитися до того, що американські банкирі малиби також підписувати німецьку державну позичку. Він заявляється за обмеженнем зоружень та за скликаннем межинародної конференції для обмеження зоружень, але лишень під такою умовою, що американські дипльомати вперед переговорять справу з другими державами, щоби не наразитися на невдачу.

Сей страх перед невдачою, страх сущий або й не маючий ніякої основи, ціхує цілий виступ президента Кулиджа. Він такий обережний, що боїться сказати якенебудь відважнійше слово, щоби, Боже борони, не скомпромітуватися. Американцям ся промова не може подобатися. Вони ніяк не можуть сподобати собі обережности ,що виглядає на страхопудство, і промова хоча дуже обережна, Кулиджови певно богато при кандидатурі не поможе.

Не подобається вона теж поза границями Злучених Держав. Тепер, коли світ потребує відважного й рішучого виступу зі сторони Злучених Держав для заведення постійного мира в Европі й світі, представник найсильнійшої держави. одинокої держави, що може подиктувати другим державам свою волю, поступає обережно, як представник держави десятирядової, обезсиленої, оточеної ворогами й покиненої союзниками. Та президент збанкрутованої Польщі або Франції або Росії говорить більше певно й рішучо, як сим разом говорив президент найсильнійшої держави в світі.

Своєю обережностю президент Кулидж міг додати відваги хиба американським банкирам, але більше нікому. В світі відай від сеї американської осторожности богато надії на поправу умов не повстане.

ВСІМ СВОЇМ ПЕРЕДПЛАТНИКАМ, ЧИТАЧАМ І ПРИХИЛЬНИКАМ З ДНЕМ СВІТЛОГО ХРИСТОВОГО ВОСКРЕСЕННЯ УСЬОГО НАЙКРАСШОГО БАЖАЄ

РЕДАКЦІЯ.

ХТО ЛЮБИТЬ ХРИСТА?

Колись давно береги Дніпра були вкриті такими лісовими пущами, що декуди і за дві доби не годен був перейти впоперек, заки добився степу. Куди Дніпро творив заливи, там росли вільхи, трепети й лозина, густо підшиті корчами та очеретом. Де ставало сухіще, там піднималися височенні дуби, буки, тополі, а поміж них біліли березі, пробивалися яворі, берести та друга дужа деревина.

У такім відвічнім борі, серед столітних дерев, стояв монастир. На переді церкви, позаду мешканне для черців, відтак подвіре і господарські будинки — усьо в тіни великанських ясенів та розсохатих лип.

Від степу вела до монастиря добре убита доріжка та чимало стежок з усіх сторін. Це монаше житло славилося широко й далеко своєю чудотворною іконою Спасителя, а також великою побожністю черців.

Тут находило богато Запорожців беспечний захист на старість. Не досягала їх тут ні буря ні суєта світа. Старі воїни, що вже не мали сили орудувати ні шаблею ні списом, доживали тут свого віку на молитві за свою улюблену Україну. Немічні руки піндосилися вгору до Бога, щоб Він післав і щастя і волі рідному народови, якого вже вони старечими руками оборонити не були годні.

Чого не вибороли оружієм це хотіли вимолити горячими молитвами.

У тім часі, про який тут згадуємо, ігуменом був вище столітний дібуган, бувший Січовик, який вже від трийцять літ проживав на цім відлюддю. А й решта черців були старики, які шукали спокою і спочинку по бурливім і томнім життю.

Коли бувало правлять богослуження, то стоять разом наче сиві голуби, дряхлі пережитки колишньої моторности й козацької справности.

Тільки один між ними був молодий та ще й юнак, хоч куди на славу. Загнала його у цю пущу велика боговійність і страх перед світом, щоб душі не погубити.

Пристав він до старців, як син покірний. Радів душею, що Бог дав йому змогу жити поміж великими праведниками, які вже й забули, що значить примана міра з усіми його спокусами. А дав йому Господь такий голос, що звенів наче найкращий інструмент та ще й до того такий дар вимови, що переконував й найбільше закаменілих грішників. Бувало весною і літом сунуть прочани сотками до ліса на прощу і тут забувають за усі турботи жизні, коли почують спів та проповідь молодого монаха. Богато потіхи потрібували тоді наші люди, бо це була пора великого народнього пригноблення. Надармо знимався поневолений люд богато разів, щоби скинути із себе ненависне ляцьке ярмо. Одно за другим падало повстанне, а тисячі борців гинули на шибеницях і палях поруч із тими, що навіть не брали ніякої участи у визвольній борбі. Бо народний відступник, кат свого власного роду, Ярема Вишневецький, не розбирав, хто повстанці, а хто ні. Як нападе на село, так вже каже рубати в пень усіх, не даючи пощади ні старцям, ні дітям, ні жінкам. Тільки здорових мущин лишить при життю, щоби відтак із живих паси дерти, на колесі ломити, живе тіло рубати, живих втягати на паль, щоб там у муках конали й кілька днів. Страшне лютував зрадник Ярема, а таксамо „гуляли" і польські великі й малі „пани", як онтой проклятої памяти Потоцький, що обсадив палями та шибеницями цілих дві милі дороги із замученими на них людьми. Оттак менший ляцький „панок", Лащ, напав на місточко Лисянку, де нарід спокійно ярмаркував і вирізав в пень трийцять тисяч невинного народу, а українськими дітьми загатив всі студні в місті. І не було тоді ніякого права на усі ті польські розбишацтва, бо ціла Польща була в руках шляхти, усіх такихже бандитів-різунів, як Ярема, Потоцький та Лащ.

Ой напилися Ляхи й недоляшки у той час богато української крови! Мечем і огнем нищили Україну тай похвалялися лицарством та культурою, яке було у тім, що спустошили до тла цілу Правобережну Україну, що учинили пустиню із богатого, щасливого краю. (Дармо хваляться Поляки своєю літературою й мистецтвом. Помимо їх писателів та артистів, вони були і є варварами-дикунами, які не знали а й досі не знають иншої роботи, крім грабунку, нищення і знущання над безоружними. Вони не мали і не мають, як нарід, тих черт характеру, які є знаменами правдивої цивілізації; вони не мають у собі ні христіянської доброти ані старопоганської великодушности. При помочи антанти вони перемогли частину Українців і тепер хотілиб до нащадку винищити і слід по українській культурі та національности).

Кільканайцять довгих років перед Хмельниччиною був час загального омертвіння на Україні. Недобитки, які остали по ляцьких погромах, зневірилися у власну силу. Вони міркували, що це сам Бог призначив їм скоритись перед Ляхами, що на їх долю випало жити рабами. Й не диво, що молодий монах, який надивився й наслухався про усі страхіття, які чинили Ляхи, привик й собі думати, що усі злидні прийшли на Україну як Божий допуст. В нім зродилася думка, що одиноке спасіння для народу є навчитись терпіти. Він зображав свій нарід як мучеників, котрі мусять іти слідами перших христіян. Він старався виробити сам у собі таку христіянську покору, щоби могти перенести і ганьбу і муки, з осолодою, що така є воля Христа. Він погорджував життєм і його радощами, бо мислив, що людське щастє є найбільшою перешкодою для осягнення царства Божого. Він любив свій нарід і длятого бажав передовсім, щоб той нарід дійшов до вічного щастя, хочби по незнати якій тернистій дорозі. Він залюбки молився перед роспятієм Христа, змальовуючи живо перед собою Христові страсти і його велику молитву за ворогів. Він насилу старався вмовити в себе і других, що любов для ворогів є самим вершком христіянської досконалости.

Тисячі людий слухало проповідий о. Доротея, молодого черця. І ті тисячі переймалися думкою, що справді сам Бог хоче, щоб вони були покірні і слухняні для своїх гнобителів. Їх переконувала краснорічивість проповідника, а ще більше наведенне Христових слів та примірів із життя перших хрисітянських мучеників.

Старий ігумен, о. Касіян, а з ним і другі старики-монахи, не дуже раділи тим проповідям, повним тільки одної покори і самовідречення. Старі козацькі душі бачили у них немовби осуд свого власного минулого. Вони почували у серці, що їх козакуванне теж була служба Богови. Вони привикли були думати, що добрі діла варта більше більше, ніж усі молитви і спокійне двиганне ярма. Вони пригадували собі, кілько ран прийшлося стерпіти в бою та кілько разів смерть заглядала їм у вічи. Вони виреклися усього особистого щастя, щоб тільки постояти за свій нарід за Україну, хочби самим життем.

Чиж уся та їх посвята малаб бути даремною? Чи шептаннє молитов і зігнений у каблук карк мавби у Бога значити більше, ніж рани, муки, невигоди і смерть, яких приходилося зазнати раз враз козацькій братії?

Й бувало нераз, коли народ порозходиться, покличуть старці молодого монаха тай станують обороняти козацьку ідею. Він вислухає покірно усьої бесіди праведників, а відтак наведе з письма одно й друге, розповість за цього чи другого мученика і заставить бідних дідуганів в тупик. Йому, вченому у св. письмі, вони не знали, як відповісти. Вони розуміли христіянство по свому, як діяльну любов для людий, для людського життя, спокою і щастя. Він жеж розумів віру як аскет, котрому важна тільки душа в чоловіці, а всьо решта суєта.

Нераз старий ігумен й нічку передумав, якби переконати о. Доротея, але завсігди мусів махнути рукою. Проти слів молодого черця він не міг остоятись. Оттак минали дні, тижні і місяці. Монахи жили у найліпшій згоді, а проте у думках своїх незгідні.

Саме тоді надійшов час великої народньої підойми. Хмельницький із Січи порозсилав своїх висланців усюди, щоб нарід готовився до загального повстання за волю. Запорожці, перебрані за жебручих дідів, за лірників, кобзарів та бандуристів, вешталися по ярмарках, відпустах та всіляких оказіях, підбадьорюючи своїм співом і оповіданнями народ до розправи з ворогами. Усюди молодь метушилася і ладила зброю, потайки від ляцьких очий і від своїх підлизників. По кузнях кували списи і ножі та направляли мушкети, добуті із ріжних схованок. Тут і там нетерпеливі лагодили давні порахінки із всілякими панками. Заколов парубок вокомана, що звів йому дівчину, а сам втікав за Дніпро, де збиралась народня армія. Деинде вбито колами лютого отамана, що збиткувався й побивав до смерти людий на панщині. В неодному селі розграбили коршму і повісили жида-орендаря, панського вірника і пявку, що грабив громаду і помагав у народі над православною вірою. Юо ночи заграви сповіщали людий, що горить десь панське добро і двір. По дорогах находили трупи у панській одежі.

Еще не прийшло було до загальної розправи, еще не прийшла та пора, що на Україні не було „ні Жида, ні Ляха", але вже діло відплати починалось. Скрізь, по Україні, суєтились люди, вижидаючи на поклик, який заповість їм прихід „слушнього часу".

Тільки в тій околиці, де стояв монастир, народ жив спокійно, начеб нічого не чув і не бачив. Покірно робив панщину, покірно зносив побої, наругу, знущанне. Проповіди молодого монаха вчинили своє. Народ приняв мучеництво як пайку своєї долі від Бога.

Вістка про готовлячеся повстанне дійшла скоро до черців. Стара козацька кров збурилася у старих монахів на думку, що ачень скінчиться лихоліттє для України. Але молодий о. Доротей тільки ще більше посоловів і безвпинно молився.

Колиж нарід приходив на прощу, він закликав, щоб не датися звести покусі, що це сам нечистий поширює поганські думки про пімсту над ворогами, що завдачию христіянського народу є терпіти і кривди терпеливо переносити. Він цілий аж перемінився, коли казав, що в чоловіці тільки душа важна і те, що з душею по смерти станеться. Він вказував на заповідь і примір Христа та мучеників, щоб любити ворогів. Він показував, яке марне й коротке людське життє і щастє і яка велика нагорода буде для тих, що покірно понесуть свій хрест.

Одного разу, коли вже нарід порозходився і ціла відправа скінчилася, жебручий дід зголосився до монастирських дверий, що хотівби побачитися з о. Доротеєм. Колиж він вийшов до нього, жебрак попросив, щоби і всі черці посходилися, бо він має щось дуже важного сказати.

До зібраних оттак промовив дід: — До вас, старі угодники Божі, мої перші слова. Чому не вгамуєте оттого молокососа, який у кожній проповіди затроює народню душу? Йому здаєсь, що він поширює Христову науку, а надії він її перекручує і ширить найбільшу ересь. Він радби перемінити людські душі у вдачу овець та баранів, бездушних, які, повні покори, даються вести спокійно на заріз. Хай він сам і дасть себе на муки і смерть; це йому вільно. Але не вільно ніяк проповідати, що цілий нарід має дати себе вигубити без сліду. Христос не хотів учинити із людства племени трусів, які мають піти під ярмо насилі та розбишацьку. Христос сказав, що не відкидає „ніже йоти" із старого звіту, а той що нас учить? Чи не убив Мойсей Єгиптянина, який знущався над жидівським робітником? Чи не є той Мойсей найбільшим пророком і святим? Чи не славиться Юдита за те, що убила ворожого царя, Голоферна? Чи не славні браття Макавеї за те, що були провідниками у визвольній боротьбі свого народу? Цілий старий завіт переповнений святими героями, які боролися оружно проти ворогів своєї нації. А той старий завіт затвердив Христос вповні своїм словом Спасителя.

Тут озвався о. Доротей тихо й покірно: — Не знаю, батьку, хто ви і що ви, але бачу, що ви боговійний чоловік. Скажіть одначе, будьте ласка, чи не вчив нас Христос любити ворогів?

Божий старець озвався спроквола: — Виджу, мій сину, що у тебе добра і щира душа, що не погнівався за мою строгу бесіду. Хто я то скажу, щом покутник. Покутую за це, щом повірив зрадницькому племени Ляхів. Я був одним із тих, які голосували, щоб замиритись із ними. Своїми очима я бачив, як кривоприсяжні Ляхи поломили усі присяги, як повіривших у їх присягу моїх товаришів, коли вони здались, Ляхи сікли на шматочки, а ватажків мучили пекольними карами. Я бачив, як моїх дружів живих варили на новільним огни, як висмалювали очи, як різали язики, як шкуру живцем здирали. Я чув, як ті мученики проклинали Бога і Христа, не могучи стерпіти страждання. Я видів, як від болю ломилися людські душі, я бачив жниво сатани, засіяне нуждою і неволею. Ти питаєш сину, що значить любити ворогів? У Христа була думка навчити Жидів, щоби не вважали кожного за ворога, хто не вродився Жидом. У притчі за Самарянина він показує, що між чужими людьми можуть бути добрі люди, нераз лучші, ніж свої. Коли Він приказав любити ворогів, то Він мав на думці другі, нежидівські народи, а між ними таких гарних людий, як отой Самарянин.

А хтож картав і зневажав так ворогів-лукавців, як Христос. Хто провадив безвпинну боротьбу з Фарисеями і облудною юсвоєюж старшиною? Для тих підлих лукавців не мав Христос ніякої любови, бо знав, що вони її не варта. А хтож, як не Він, побив і порозганяв наживників, які учинили торговицю із місць святих? Такими самими лукавцями-фарисеями є наші народні вороги, які рахують себе за христіян, а ділами своїми показують себе бути стораз гірші Татар. Христос міг вибачити римським воякам, які були погані, але він не простив ніколи тим фальшивцям, які кривдили і псували його нарід.

— Простіть, праведний старче, — озвався молодий монах, — але мені бачиться, що Христос казав нам усьо терпіти і коритись всьому, коли приказав нам покірно понести свій хрест.

— Ніяк ні, ніяк не всьому коритись, — відповів гаряче старець. — Є терпіння від Бога, як слабість, як смерть любої людини, як каліцтво, голод і другі нещастя — оттому і мусимо коритись, бо проти Божої волі не порадимо. Але є терпіння, які завдають люди людям і проти цього, людьми наложеного хреста, кожний христіянин обовязаний боортися. Бо щож значать Христові слова, що нема більшої любови, як коли хто свою душу положить за братів своїх? Вони й означують не що иншого, а тільки те, що у борбі з кривдою треба положити, як треба, і своє життє — не за себе, а за других людий. Та ще, коли зважимо, кілько душ відриваеться від Бога через злидні і муку! Подумай сину: У одному селі „пан" звів селянинови жінку. Як той довідався, що сподіялося, жінку зарізав і тимсамим ножем пробив свої груди. Двоє душ грішних пішло на той світ через панську насилу, через нашу неволю, де „пан" може насміхатися із усіх в селі. А кілько оттакого буває по Україні?! У другім селі „пан" набрав із наших своїх двірських козаків і казав відтак колись стріляти на своїх власних „збунтованих" громадян. І рідні сини, на приказ „пана" вбивали своїх власних батьків, материй, сестер. Чий це гріх, як не тих, що не хотіли вибороти свому народови волю? А кілько наших вязнів катованих ляцькими звірюками, відібрало собі життє? Хто відповість за їх душі? Усі такі, як ти, сину, що вдержуєте народ від осягнення свободи! Я знаю сторону, де прийшли ляцькі звірюки, забрали усьо добро а села пустили з димом. Це було під саму зиму і тисячі остали без даху над головою і без кусника хліба. Нігде не було шукати ратунку. Тоді батьки повбивали своїх жінок і діти, а самі порізалися між собою, щоб не зазнати страшних голодних мук. Чи й тих звірюк, що спричинили оттаке страхіття, казавби Христос любити? Ні, сину! Христова наука каже брататися зі всіми людьми на світі, коли вони люди. І не має нам бути ніхто ворогом тому, що він має инакшу бесіду або краску шкіри або й инакшу віру. Але коли він має тільки вигляд чоловіка, а серце звірюки, то його треба убити, як вбивається скажену собаку. Чим скорше вигубиться тих людських потвор, тим скорше настане на світі правда Христова. Найбільше гріха плодить неволя і нужда. З біди бувають злодійства й душогубства, з нужди твориться розпуста, у злидних родиться піянство, у нужді нема часу подумати за Бога і його науку. Тільки свобідний, щасливий нарід може показати свою любов до Бога через любов до людий. В нужді гасне навіть родинна любов, а про чуттє для других і не говори. Нуждар стає безсердешним, бо сам не зазнав гаразду. Загальне братерство буде між людьми аж тоді, коли нічде не буде нуждування.

І у нас, на Україні, аж тоді затвердиться віра, коли вигубимо усіх кривдителів і насильників. І тому кожний, що любить Христа повинен піти у бій, щоби викорінити кривду і тих, що ту кривду позаводили. Хто тільки шепче молитви і гадає спасти свою душеньку без огляду, що діється з його власним народом, той згубить себе в очех Бога, як мерзенний себелюб. А хто не пожаліє свого життя за те, щоб здобути добро своїм браттям, той наречеться великим у царстві Христа.

Довго в ніч говорив оттак покутник-старець, аж поки не розбив в пух усіх сумнівів в молодого монаха.

В пару тижнів пізніще молодий о. Доротей привів до Хмельницького парусот добірного парубоцтва, щоби боролись за волю України.

Він сам упав в бою під Корсунем. Смертельно ранений радів, що Українці розгромили Ляхів. Він надіявся, що воля затвердиться повсякчасно поміж нашим народом. Умер з молитвою на устах за Україну.

Колиж отта молитва вислухається Богом? Тоді, як кожний Українець поставить вище себе і усього: добро свого народу!

Чуй-Дух.

Осип Логин.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Христос воскрес із гроба!
Воскресне й наша воля.
Скінчиться вража злоба,
Насильство й сваволя.

Лиш киньмо зневіру
І братні роздори,
Бо сльоз в нас над міру
Й рабської покори.

Тепер всьо змінилось,
Навіть і тирани.
Не скрушать їх сльози,
Ні муки, ні рани.

Воскресне й Україна,
Лише злучім сили.
Хапай в руки косу,
Сокиру чи вили!

Там де наша правда,
Не вступім ніколи,
Инакше не будем
Ніколи на воли!

Правду боронити
Не є жаден злочин.

Се я навіть скажу
Всьому світу в очи!

Христос вмер за правду
Й правда побідила,
Бо тут кромі правди,
Була також Сила.

Підлих ренеґатів
Женім проч із хати,
На їх „рай-комуну"
Мусимо начхати.

А ви слабодухи
Лізьте в свою шкіру,
Бо й з вами ся справим,
На хрунівську міру!

В нас воскресне сила,
Правда й так за нами,
Зітрем вас ледачих
Своїми ногами!

Час нам вже великий
Великдень справляти
Й за наших тиранів
Гагілок співати...

Джерзи Сіти, Н. Дж., 20. квітня, 1924.

ВЕСНА ІДЕ!

Весна іде, вже грім гуде
І будить всю природу,
Весна іде, життє несе
І радість всьому роду.

Тепленький дощ упав з небес
На землю скостенілу,
Вже лід поплив і сніг вже щез,
А сонце гріє мило.

Щебече птичка у гаю,
Гніздочко вже будує;
У тім гаю немов в раю,
Себе свобідно чує.

Збудились цвіти вже зі сну,
Головоньки підняли
І молять Сонце і Весну,
Щоб їх не забували.

В селі, у поли і гаю
Пишаються мов цвіти,
Також веселі мов в раю,
Хоч бідні, наші діти.

Не зломлять їх неволя, кнут,
Ні голод, ні страждання,
Вони увільняться із пут,
Бо в них такі бажання.

Світи, о Сонечко, з небес
Українській дитині,
Щоб тьма і всякий ворог щез
На нашій Україні.

М. Мигар.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Христос воскрес! — воскресне правда
На стид і сором всім катам;
Не буде-ж вічно в нас неправда,
Засвітить сонце правди й нам.

Христос воскрес! хоч ще недавно
На смерть ганебну мусів йти;
Воскресне правда ясно, славно,
Хоч стережуть її кати.

Христос воскрес! по Україні
Весела пісня гомонить;
Несеться пісня по руїні,
Народ співає, хоч терпить.

Прийди, воскресший Божий Сину,
І нашу доленьку зобач,
Потіш українську дитину,
Або із нею враз заплач.

Голодні діти, мама й тато,
Співають днесь: Христос воскрес;
Прийди, Месіє, нині свято,
Прийди на землю із небес.

Вкраїнська пісня мила, красна
Несеться нині до небес:
Воскресне правда щира, ясна,
Христос воскрес! Христос воскрес!

М. Магир.

НА ПИСАНКУ ДЛЯ РІДНОЇ ШКОЛИ.

—o—

ПОКЛИК ДО БЛАГОРОДНИХ СЕРЦЬ УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА В НЮ ЙОРКУ.

Рідна Школа се наука, а наука се живчик і серце кожного народу.

Коли серце слабе і перестає битись, то і самого організму не стане.

Для нас, Українців, Рідна Школа не тільки серце, але і мозок всеї суспільности. Вона руководить на всіх ділянках народного життя. Вона показчиком в боротьбі за волю.

Розпучливий клич зі старого краю розриває наші серця. Катастрофа за катастрофою валиться на плечі українського народу. Рідна Школа гине.

І ясним і зрозумілим є для нас наслідки упадку Рідної Школи.

Зрозумілим через те мусить бути її ратунок.

Від такого благородного діла, як ратунок Рідної Школи, відмовитися може лише людина звиродніла. Ми віримо, що в нас не стане навіть таких одиниць. Ми віримо, що кождий зрозуміє свій святий обовязок, що распучливий клич з краю знайде в нас широкий відгомін в час празника Христового Воскресення.

Дар „Рідній Школі" се дар Сонцю і Проміню в неволі темноти. Рідна Школа се святиня і твердиня нашого народу, яка виховує і випроваджує борців до бою з ворогом. Жертви, які зложимо яко дар „Рідній Школі" се — посвідка, що ми вміємо цінити як слід науку. Ціла українська нація мусить здобутися на геройський подвиг і зложити з нагоди свят значну жертву на ратунок „Рідної Школи".

Не золотопарними словами, а ділами повинні ми показати любов до свого народу. Ратуймо свою твердиню, серце й мозок свого народу. Як кождого року ділимось свяченим, так кождого року повинні ми ділитись своїм заробітком з тими, що місто „писанки" приймають ворожі наклепи, напасти, муки, арешти, смерть.

Ліґа Горожан Українського Походження, котра всегда докладала старань, щоб прийти з помічю „Рідній Школі" та доказала нераз вислід своеї праці, не занедбує своїх обовязків, а хоче дальше прийти з помічю для її благородної цілі.

Щоби поміч була як найбільша, Ліґа Горожан висилає своїх членів між наше добродійне громадянство в день свят Христового Воскресення.

Кромі сього наші школярі й школярки, скавтові дівчата і хлопці будуть збирати жертви для „Рідної Школи" під церквою св. Юра на 7-мій улиці.

Проситься всіх Громадян не відмовитись від святого обовязку помочи „Рідній Школі". Хто бажає, щоби жертва його була вписана по книжках „Рідної Школи", най вложить зі жертвою своє імя й адресу.

Ліґа Американських Горожан Укр. Роду в Ню Йорку.

ВІД ТОВАРИСТВА ПОМОЧИ ПИСЬМЕННИКАМ

—o—

Всім прихильникам та симпатикам акції допомоги письменникам, всім жертводавцям і членам Товариства та любимцям рідної культури з нагоди світлого празника Воскресення Христа-Господа желаємо Веселих Свят!

Дай Боже, щоб на другий Великдень ми обходили тріюмфальне свято воскресення Соборної України без хлопа й пана!

Коли засядете до свяченого стола та мете ділитися свяченим яйцем та желати своїм рідним всего добра в сльозах радости та смутку, згадайте і за наших бідних страдальців-письменників, що вони в цей мент не мають не то паски та свяченого яйця, але й чорного хліба. Памятайте, що рідна культура визволить нас з неволі та рабства!

Хай живе та процвитає рідна культура!

Поможіть її творцям!

Тов. Помочи Писменникам.

ПОВІДОМЛЕННЯ

—o—

До всіх жертводавців і прихильників акції допомоги українським вищим школам й студентству.

—o—

З причини реорганізації нашого товариства й його інкорпорації, до чого ми були приневолені після прав американських, праця наша в напрямі Акції Допомоги Укр. Вищим Школам й Студентству була припинена на короткий час, і цею дорогою просимо Вас оправдати нас.

З радостю хочемо поділитися з Вами, що Т-во Української Молодіжи в Ню Йорку при помочі нам усіх найвпливовійших людий зістало заінкорпороване на стейт Ню Йорк з правом ведення нашої акції на усі стейти Сполучених Держав.

Блищі інформації й звіти слідувати муть у найкоротшім часі, як також будуть оголошені в усіх українських часописях.

Наше товариство ступає зараз на нову дорогу своеї праці. З новими силами, з новим духом та з подвійною енерґією починаємо вести дальше Вами наложену нам працю, у вірі та в переконанню, що увесь український загал в Америці, маючи досвід і овочі з нашої дотеперішної праці, піде нам на зустріч для добра й слави нашим Високим Школам у Львові й підмоги бідному студентству в Европі а тим самим для добра наших стремлінь, будуччини дорогої нам батьківщини.

ЗА ТОВ. „УКР. МОЛОДІЖИ" в НЮ ЙОРКУ, Н. Й., Інк.

Гр. Герман, гол.; **Д. Сіроцький**, реф. ек.; **Ольга Кирчівна**, кас.; **Оно Коцко**, секр.; **Ев. Ляхович**, секр. рек.

ДО ВСІХ ПАТРІОТІВ І СВІДОМИХ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ!

—o—

Важкі матеріяльні обставини нашого часу, викликані нечуваним в історії воєнним лихоліттєм, зазначуються в українськім видавничім руху так катастрофально, що цілий ряд наших найважнійших видавництв загрожений фінансовою руїною. А як одна з найболючійших жертв у ряді таких видавництв у нас — являеться в останніх часах наш журнал „Український Скиталець", ілюстрований двотижневик, головний і одинокий орган видимих ще Останків Української Галицької Армії, що скитаються поза межами Рідного Краю!

Так, — як одна з найболючійших жертв! Бо після політичної катастрофи з 14. березня 1923., після того, як у Парижі смертельні вороги державности України вирішили в порозумінню із васалем з над Висли поневолене землі Данила і Льва, саме „Український Скиталець" найвірнійше й найдостойнійше з усіх українських журналів і часописів в Европі і в Америці заступав і заступає піднеслий ідеал державної незалежности й державної суверенности Української Землі!

Геть із невольницькими смутками й із рабськими згодами та угодами з ворогами — а щераз на тернистий шлях визволення, осяяний ореолом несмертельних геройств Української Галицької Армії! — ось головні кличі „Українського Скитальця", проголошувані ним досі при кождій нагоді, з приводу кождих роковин найкращих моментів з історії наших останніх, щойно прогомонілих боїв за волю.

І саме таке любляче й віруюче плекання військових, визвольних традицій нашого народу, невсипуще піддержування Вічного Світла державної думки України під нинішну хвилю, се найцінніша признака „Українського Скитальця", вагу якої в нашій визвольній боротьбі оцінить щойно історія в майбутньому!

А зміг „Український Скиталець" сповняти досі таке високе культурно-визвольне завдання тому, бо користувався гідно тою обставиною, що як орган з осідком поза межами нашої поневоленої землі в силі був вказати й проголосити широким кругам українського громадянства й цілому культурному світови все те, про що наша преса в Краю, під кормигою смертельного ворога, писати не могла, не може й не зможе. І той обставиною, що головним його фінансовим джерелом досі був той святий, з глибини найчистійшої самопожертви пливучий гріш, на який складалися добровільні дептн самих видавців і їх найближчого круга, частин Української Галицької Армії на скитальщині, ощаджувані в голоді й холоді вбогими членами УГА. по чужих таборах і лічницях, з одинокою метою — вдержати одинокий орган наших військових скитальців, тих найкращих і найгідніших репрезентантів та заступників ідеалу власної державности!

Але з часом, з основною зміною обставин по таборах і на скитальщині взагалі, викликаною рішенням з 14-го березня м. р., з постепенним зростом великої матеріяльної скрути, при цілком недостаточній підмозі з боку читачів і передплатників та вкінці з огляду на просто страшну невідрадність нинішних видавничих умовин дійшло до того — що жертвований витиснений останній сотик високоідейних видавців „Українського Скитальця" не в силі покрити ніяких видатків.

„Український Скиталець" сьогодня — перед фінансовою руїною!

Патріоти й свідомі громадяне України! Поклонники ідеалу незалежної Української Держави! Ви всі Українці, в яких ще не погас огонь туги за визволенням і волею Рідної Землі! Невжеж допустите до того, щоб одинокий орган Останків безсмертної Української Галицької Армії перестав істнувати? Чи дозволите на те, аби наш смертельний ворог тріюмфував іще над упадком нашого одинокого, справді незалежного військового органу, одинокого органу нашої боєвої сили й боєвої волі?

Українські патріоти і громадяне, — чи справді можна сказати нам, нам, в яких поки-що є ще свої Ількови та такі як Ільків з кождим днем все більше й більше множаться, що нам „Українського Скитальця" з його пречистою ідеєю національного визволення, національної державної незалежности — не треба? Що ми обійдемося без нього, що нам байдуже, чи буде хто пригадувати, оспівувати і звеличувати такі хвилі наших недавніх національних підйомів, як наша боротьба за Львів і Київ? А далі наш перехід за кордон і доля наших лицарів на далекій скитальщині? Чи скажемо може, що наша дальша визвольна боротьба можлива без сього невпинного вказування на найсвятійші традиції нашого минулого й найважніші завдання теперішности, як сього піднявся „Український Скиталець", сей одинокий і провідний орган нашої славою вкритої незабутньої Української Галицької Армії?

Ні, — сього невільно нам сказати ніколи! І тому воно лежить у нашім найглибшім, найживучійшім національнім інтересі, аби одинокий орган нашої боєвої сили й волі, орган нашого боєвого визволення, наш „Український Скиталець" появлявся далі так, як досі хочби й за ціну всенаціональних жертв!

І до сих жертв, хочби й найскромніших, а передовсім до вирівнання і складання передплати кличемо отсим усіх патріотів і справжніх громадян України! Кличемо їх в імя тих святих, тих кривавих жертв, що їх на вівтарі нашої Волі принесли нашого славного Війска, нашої Української Галицької Армії Герої преславні, Народом незабуті!

Ми мусимо зробити се в першій мірі для нашого підростаючого молодого покоління, щоб передати йому з домашнім, шкільним і громадянським вихованнем сю безграничну любов до Батьківщини, сю незломну віру в оконечну перемогу й сю готовість самопожертви за найвище право нашого поневоленого народу, які крили у своїх пречистих національних душах ті безсмертні Герої УГА., що своїми благородними кістками вкрили широкі простори нашої України — а оставшим у живих, як наочним свідкам безпримірних геройств, дати спромогу на сторінках їх органу сповістити про се цілий Український Нарід!

Ми мусимо вдержати „Український Скиталець" поза межами Рідного Краю так довго — **аж прийде той слушний час, коли він зможе вже без ворожих перепон перейти на свободну Рідну Землю і стати речником Великої і Сильної Української Армії, сеї непохитної остої і необхідного забора кождої кріпкої держави!**

Відень, січень 1924.

Орест Онуляк, в. р. поручник УГА. за Редакційну Колеґію; **Олександер Олесь**, в. р.; **Антін Крушельницький**, в. р.; **Василь Пачовський**, в. р.; **Др. Остап Грицай**, в. р.; **Петро Карпанський**, в. р.; **Андрій Жук**, в. р.; **проф. др. Михайло Лозинський**, в. р.

РОЗВИТОК ЦИВІЛІЗАЦІЇ НА ФІЛІПІНАХ

—o—

Філіпіни перед 1898 р., як звісно, були еспанською кольонією. Належали до Еспанії через три столітя. Еспанці перші почали там ширити християнство. В 1524 році післали францісканів-Августинців, а кілька літ опісля і домініканці. Кілька літ пізніще оснував епископ Бенавідес університет у Манілї. В 1611 основано ще одну високу школу звану „заведенням святого Томи". В цій школі Домініканці викладали літературу, мистецтво, фільософію й теольоґію. Король Филип IV. бачучи великі заслуги цієї школи для народа, підніс її 1622 р. до ступіни університету. Папа Інокінтій X. надав йому титул „папського університету". З цього часу на тому університеті викладали крім чотирох, вище згаданих предметів, іще цивільне і канонічне право, медицину, техніку і — дентистику. Цей університет працював до 1898 р., цебто до року, в котрім Америка забрала від Еспанців Філіпіни. Протягом 287 років університет цей видав 10.517 ріжних дипльомів, а було в ньому взагалі 67.425 слухачів. На Філіпінах образувалось також богато місіонарів, котрі проповідували і ширили християнство в Хінах, Індо-Хінах, Індіях і Японії.

—o—

Еліза Ґрей.

ПОДОРОЖ ДО ВАВИЛОНУ

—o—

Яких три тисячі літ тому назад, у країні, що звалася Вірменія, жив хлопець, на імя Кир. Він не одягався так, як ви одягаетеся сьогодні. За те він носив полотнянку, що сягала майже до ніг, вовняну рясу, а по верха короткий, білий плащ. На ногах мав сандали, подібні до гуцульських постолів. Старші люде одягалися так само. Волоссе у них було довге, завите турбаном. Кождий чоловік мав високу, сильну палицю. Вона була різьблена, на ній видно було все ріжні знаки, як яблоко, лілея, рожа, або орел. Сей знак називали печаткою. Ніхто не смів мати палиці без такої печатки.

Кир ждав нетерпеливо тої хвилі, коли мати-ме стілько літ, щоби міг піти зі своїм батьком до великого міста Вавилону.

В тих часах Вавилон був столицею світа. Коли Кирови було сім літ, в день уродин у дарунку дав йому батько осла. Осел придасться йому, коли вибереться в далеку подорож до Вавилону.

Кир так дуже бажав пуститися в далеку подорож, що ледви міг діждатися тої хвилини, коли можна буде йому вийти! Робив великі приготовання. Його батько не міг піти на залізничу стацію і купити білет до Вавилону, бо в тодішних часах не було ані залізничих шляхів, ані поїздів. Вони могли дістатися до міста на човні, великою рікою Евфратом. Передовсім треба було спорудити човен. Кир помагав свому батькови і вуйкови рубати вербове дерево на кістяк човна. Той кістяк покрили шкірою. Човен не був довгий, з дзюбом і веслами, як нинішні човни, але круглий, наче барабан. В середині був виложений трощею. Човен навантажено всяким добром, яке можна було продати в місті. Навантажування забрало багато часу, бо крім ріжних инших річий, було дуже багато бочівок пальмового вина. Коли все було готове, Кир гордо повів до човна своє віслятко. Батько привів також осла на човен. Нарешті вони пустилися в подорож. Кир бажав і собі бути таким великим, як батько, щоби міг помагати веслувати човном, замість здавати всю роботу на вуйка. Веслували веслами, подібними дещо до нинішних. Батько Кира веслував одним веслом, вуйко другим. Оба стояли проти себе: коли один порушав веслом воду, другий своїм веслом воду, другий своїм веслом підбивав воду. Так плив човен долі рікою. За якийсь час доплили вони до Вавилону. Кир хотів приглянутися всьому місту, але насамперед помагав батькови виладовувати все добро, яке мали на продаж. Коли се зроблено, розібрали човен на кусні і вербовий кістяк човна й трощу продали, а шкіру, що нею був покритий човен, поклали на хребти ослів. Кир жалував, коли побачив, як обладували його любе віслятко, бо волів би був їхати до дому верхи, або ще ліпше плисти човном. Та се годі було зробити, бо струя була така сильна, що ніхто не годен був правити човном проти неї. Тому Кир вів своє віслятко мандруючи назад до дому. Так відбув він подорож до Вавилону, — а коли вернув, міг оповісти иншим хлопцям усе, що бачив.

З англійського переклав

Михайло Лотоцький.

ПІСНЯ ОРАЧА

(За Мораксом).

Тільки в полі сніг розстане,
Ґаскавійше сонце гляне —
Я вже плуг новий ладнаю
Й круторогі запрягаю...
— Гей, гей круторогі,
На ниви мої розлогі,
Гей!...

І цілу так орю днинку,
Без утоми, без спочинку —
Нину зерном засіваю
Й боронами загребаю...
— Гей, гей круторогі,
На ниви мої розлогі,
Гей!...

А ниви коли поорю,
Тоді з вітром я говорю —
Тоді з вітром розмовляю,
З ним сумую, з ним співаю...
— Гей, гей круторогі,
На ниви мої розлогі,
Гей!...

А по тому... а по тому,
Я милитись-му Святому —
Му Всевишнього благати,
Щоб дав гарних жнив діждати...
— Гей, гей круторогі,
На ниви мої розлогі,
Гей!...

Остап Сільшига.

ПОКИНУТЕ „МІСТО ПОБІДИ"

(Величавий памятник індійської минувшини).

Акбар Великий, гіндостанський великий могул-цар, побудував 1569. року в середині свого просторого царства величезну палату. Ця палата поправді було то ціле місто. Надав йому имення Фатпур Сікрі: „місто побіди". Це порадив йому музулманський святий Шеік Саліг Гісті. Акбар був чоловік високих думок. За час свого володіння мусів провадити богато воєн. Та робив це не лише здобувати і поширювати своє і так величезне царство, а щоби свому народови запевнити безжурне життя і будуччину, щоби наділити його добробутом, щоби усунути всякі супротивности, які могли би заколотити порядок і спокій у державі. Безчисленні величаві, багаті, корисні й роскішні будівлі ще й сьогодня доказують, що в його землі були багатства. Історія оповідає нам, як Акбар старався усувати й релігійні антагонізми, а саме між музулманами, гіндусами, Парсами й християнами, дозволяючи всім свобідно визнавати віру. Сам був прихильником одного вільнодумного релігійного погляду а вкінці оснував і окремий культ „Дін-і-ілягі". Коли Фатпур побудовано, переніс туди столицю, покинувши дотепершне головне місто Аґру. Але не минуло ні два десятки літ, як Акбар із незнаних причин покинув Фатпур і вернувся назад у Аґру.

Вже більше як три століття стоїть Фатпур порожне й покинуте. Неторкнені його гарні рожеві будівлі, озолочують гарячі промінї індійського сонця.

На підніжю горбка розмінтилися два села, які унаслідили ймення Фатпур і Сікрі. Понад ними на верху знімаються кріпкі й гладкі мури величезних палат.

До мертвого міста треба спинатися величезними сходами, а входиться попід тріюмфальний лук. Цей лук найвищий з усіх будівель, а прикрашений сараценськими гострими пірамідами. Весь із червоного мармура. Під луком великанські, масивні ворота, повні гострокінчастих цвяхів, вбиваних так, що творять гарні орнаменти. Поза воротами велика вимощена площа з чотирокутним басеном і артистичною фонтаною. Три сторони цієї площі окружені мурами, а на них дуже богато кіосків із широкими входами. На четвертій стороні знімається Джамія Дарґаг, з трьома луками на порталі і банями. Біля одної гарної палати знімається як сніг білий мавзолей Шик Саліг Гістія.

Кілька ступенів веде до цієї будівлі, окруженої гарними стовпами (кольонами). Між ними на ланцюхах висять лямпи, що нічю творять вінець світла. Ціла будівля із артистично обробленого мармора. Двері з гебанового дерева, прикрашені мідяними фіґурами. В середині повно артистичних малюнків і написів золотим перським письмом на синьому тлі. На саркофаґу святого, прикритому зеленим сукном лежать цвіти. Приносять їх його почитателі. Над саркофаґом оксамитний бальдахім у деревляних рямцях, прикрашених перловою масою.

Коли чоловік глядить на ці безчисленні тераси, подвіря, будівлі, мармурові хідники, роскішні колюмни й огорожі, басейни, жерела, фонтани, все в артистичному стилю, — здається йому, що в цьому зачарованому місті жиють якісь люде і дальше мріють своїм для нас незнаним життям.

Дальше стоїть палата, що її Рая Вібаль подарував своїй дочці. А видно, що будована батьківською любовю, є тут міріямині сади, потім мошея для жінок і вежа Ґіран Мінар; є палата султанки Мірiян-уз-Замані, Джаіпурської прінцеси; ґрупа палат Йода Баі Акбара і його любовниці; і „палата сну", де Акбар спочивав.

Най величавійша частина міста, велика тераса, окружена найроскішніщими палатами а рядом колюмн розділена на дві части. В першій части є чотирокутний басен, до котрого з усіх сторін ведуть сходи, а крім цього до середини перекинуті чотири містки, що сходяться на одній плтформі, прикрашеній артистичними різбами, а накритій легким дашком. Посеред тераси мале підвищення (подій); тут гарні танечниці забавляли двірських людей танцями й піснями, які вже проковтнула минувшина.

Біля басейну знімається палатка, в котрій все так артистично й досконало виконано, що рідко де найти в цих краях такі мистецькі твори. Над цим архітектурним мистецьким твором розпостерло гилля величезне дерево. Начеб хотіло захистити ці твори мистецтва. Здається засаджене тут тоді ще, як почали будувати це місто. Тут жила турецька султанка Румі. Чоловікові здається, ось ворухнеться де занавіса і появиться її лице. Там оповідають, що воно в ясні ночі, осріблені місячним сяйвом, відкидає легкий шовковий мертвецький плащ, бо надоїло вже їй віддихати тяжким бальзамічним запахом, закрита тіню вірного дерева босо ступає по рожевому марморі до басейну і там сідає, щоби оглядати себе у водяному зеркалі і мріяти у місячному сяйві.

На ній тераси є і велика площа-шахівниця. На ній володар грав у шахи, замісць шахових фіґур пересував... молоденькими рабинями. Тут є і палата для приватних прийнять. В палаті на середущому подвірю знімається колюмна з чудною чилястою головою.

З тераси переходиться на замок. Тут є престол, на котрім володар сидів при публичних прийняттях. Вкінці ведуть одні менші ворота з царської палати на стежку, що йде вючися між звалищами в долину до Аґри.

Сьогодня заходять у це покинуте місто, у цю колишню столицю найбільшого з індійських володарів, або самі цікаві чужинці або поодинокі тубильці. Про життя в місті нема й мови. Воно мертве, але збережене, бо є під охороною окремої музеальної консерваторії. Сьогодня світлиці палати порожні, а колись були повні ріжного добра, богацтв, яких світ може ніколи більше й не бачити-ме. Ці німі будівлі колись гомоніли від музики й пісень, любовних пестощів-розмов і гострих судейських присудів, тріюмфальних викликів і останніх стонів невільницьких жертв.

Сьогодня не лише, що остали німі будівлі цього чудного міста але досі й історія не відкрила нам ніщо подрібного, докладного про життя в ньому, ані про причину, чому попало в неласку володаря. Ця причина не була страшна, бо инакше й володар був би не оставив цих німих свідків, був би зруйнував їх, так як велів їх побудувати. А хто зна? Може не зробив цього для пошанівку святого гроба, котрий є в цьому місті. Ще й сьогодня йдуть до нього музулманські паломники. А може то була пуста забаганка володаря...

ЯК У СТАРИНІ МАЛЮВАЛИСЬ

(Аналізи египетських красил. — Жидівський „пуе". — Мальовані Римляне. — Малювання волосся у Римлян.)

Звісне є, що старинні паради дбали дуже за плекання тіла. Для цього плекали не лише руханку (ґімнастику), але й старалися удосконалити красу людського тіла всіми штучними способами. Головно в цьому визначалися — як і сьогодня — жінки.

Одним із дискретних засобів для плекання тіла було як і сьогодня — малюватись (білило, красило). Уживання білила (згл. красила) не було й тоді все дискретне. Бувало, що й чоловіки знали сюди посягнути.

. Науково доказано, що Єгиптяне мали фабрики шмінки (білила, красила). Сліди їх найдено з перед 4400 літ перед Хр. Краски такі виробляли у палочках (як почтовий ляк). Були мішані з товщами, та як близше це годі тепер установити. Таку краску наклалади в била ростини, глиняні маленькі горняточка, алябастрові посудини або скриночки з слонової кости. Оден рід шмінки завивали у листя. Староєгипетські красила аналізовано богато разів. Так у гробі біля Аґіма найшли чорне красило, що служило до чорнення бровів і вій. Сконстатовано що це чорне красило, то мішанина сірчано-олова й вугля. В Британському музееви є зелене красило, що складається з міди і смоли. Дослідувач Сальковський в аналізі таких шмінок (красил) найшов також сірчано-олово а лише в одній манґан. Русель каже, що Єгиптяне мали специяльний рід олова для красил; спроваджували це олово з Іспагана — бо лише там є цей рід олова. Антімона ніколи не найдено при цих аналізах, хоч Бертельо доказує, що Єгиптяне мусіли знати його. В. М. Фліндерс Петрі у гробах біля Ілагуна, Кагууна і Ґуроба найшов цілу серію красил. Ці красила, то був дуже ніжний пісок пом видно було чорні кристалики правильних форм, зелені і червоні кристальні лчсточки і останки ростин. Або були то палочки, грубі на палець, але протягом тисячеліть зовсім потріскані. При помочі чого робили египтяне цю мішанину цього не могли досі розслідити. Мінеральними аналізами сконстатовано, що чорні красила робили понайбільше з ґаленіта, а рідко з антімоніта. Крім цього при помочі аналізи сконстатовано, що хемічна обробітка була не дуже досконала. Ні ґаленіта ні антімоніта нема ніде в Єгипті, отже їх по всій правдоподібности спроваджували з Індії або Арабії. Уживали деколи пірогусіт, але рідко сам. Рідко також є в шмінках мідяний оксід. Для виробу брунатних шмінок уживали землі, яка містила в собі залізо. Зеленого красила вживали проти очних недуг. Деякі кажуть, що цими зеленими шмінками натирали очні білки. Це одначе неправдоподібне, скорше мазали ними краї очей. Нігті на пальцях малювали красилом помаранчевої краски, яке робили з т. зв. ростини альґене (Lytrace Lawsonia inermis). У богато староегипетських гробах є порошок зроблений з листя, цвітів і бадилля цієї ростини. До соку цієї ростини домішували соду або палене вапно, бо він помаранчевої краски наслідком яльналічної примішки.

Коли Єгиптяне знали дуже богато красил, то Жиди мали лише одну. Робили її з антімоніта, а послугувалися нею, щоби очам надати більше ясности й вогню. Називали це красило „пуг", а згадує його й Еремія (4,30): „А коли тебе зруйнують, що вдієш? Хоч би ти зодягнулася в багряниці, хоч би ти прикрасилася золотою прикрасою, хоч би лице прикрасила красилом, надармо вистроюешся; погорджуватимуть тобою твої женихи, а душі твоєї шукатимуть". Може бути, що антімон привозили валки (каравани) з Арабії.

Греки в перед-клясичних часах красили собі ціле тіло. В декотрих атенських гробах із третього століття найшли красило в виді круглих плиток. Мабуть і такими плиточками продавали їх.

Так сказати до досконалости довели шмінкування Римляне. Для білої краски уживали розроблених крокодилевих екскременти, землю з Ґіоса, крейду й оловяні карбонати; для червоної краски: цинобер, мінію, орсейль і червень.

Римський письменник Марсіяль насміхається з жінок котрі малювалися. Каже на одному місці: „Лікоріс вмовляє в себе, що вона гарна, коли лице намаже білилом, а в дійсности темне її лице чорніще, як морва, коли впаде з дерева". Діоскорідес і Пліній згадують у своїх творах, що всі оловяні препарати, — отже й красила — є отруйні. Одначе це не відвернуло римські красавиці й куртизани, щоби не послугувалися дальше цими отруями. Чорне красило для бровів робили з саджі, олова або сірчаного антімона. Цю шмінку знали вже й фальшувати. Вельми рафіновані жінки вживали дорогоцінних красил із попілу дактилевих кісток, праженого листя й инш.

В Римі малювались і чоловіки при ріжних нагодах.

Лице тріюмфатора, коли входив у Рим, намазували мініевим червонилом. Инакше мущини вживали лише „наліпок краси" (спленій). Волосся закрашували на чорно або ясно (а навіть синьо). Чорну краску приладжували з саджі, олова і т. д. або з пявок, які довший час гнили, замочені в оцті й вині, в глиняних посудинах. Ясно-синьо або червоно красили волосся свого рода милом, який доставляли з Мантіюма, міста в Ґерманії. Це мабудь нинішний Мец. Таке мило згадує Марціяль у своїх творах. Овід нарікає, що то шкідна краска. Але Римляне знали робити й нешкідні краски для волосся. Коло Тіціна найдено в цілій посудині таку краску, зладжену з бжолячого воску, товщу, смоли і терпентинового олію. В добі найбільшої роскоші й розпусти посипали волосся золотим порошком.